

Mi az oka?

Mi az oka a folytonos botrányoknak, a melyek innen-onnan törvényhozásunk tekintélyét kompromittálják? A közerkölcsök meglazulása? Vagy az, hogy kezd kihalni a közönségből az érzés és csak a durva circenses iránt tanusít még érdekeltséget? Vagy egyike azoknak a sok jelszavaknak, a miket a napi sajtó e botrányok magyarázatául sietett feltalálni? Egyik sem, hála Isten; hanem egyszerűen, hogy elérkezett az aratás azoknak számára, a kik szelet vetettek; most aratják a vihart. Csak vessünk egy pillanatot vissza a legutóbbi évek történetére.

Az újságírók addig is tisztos csapatában fölmerült egy név, mely úgy látszott, tintáját sárból és epéből vegyíté. A név Verhovay Gyula volt. Mindig lesznek, kik a botrányoknak örülnek és így voltak, kik tapsoltak Verhovay Gyulának is, annyira, hogy már-már nagy embert faragtak belőle. Ez a nagyvárosi hóbort azután legelső sorban azt a következményt szülte meg, hogy azok, kik először szívesen vették és kinyomtatták Verhovay irását, azok kezdtek észre venni, hogy a botrányhős a fejükre nő és már-már nem bírják az éppen ily körülmények közt kettősen szükséges gyeplőt. Végre annyira jutottak, hogy vagy saját erkölcsi reputációját kell elvesztenie annak az újságnak, a melyben Verhovay betűi napvilágot láttak, vagy az újságot kellett megtisztítani tőle. Tették az utóbbit. Verhovay ment és azon a ponton volt, a hol egyszerre kitűnik teljes üressége. De Verhovaynak köpönyege, a mit magára öltött, a hazafiság és önzetlenség köpönyege szellőztetve még nem volt és akadtak a botrányoknak oly barátai kiknek a vállain újra előtérbe lépett. Megalakította saját lapját, a mely kezdettől maig egyedül botrányból él, melynek minden hónapra, minden hétre, minden napra meg kell lenni a maga botrány tárgyának, elkezdve a »frakkos banditákon« végig a »szoldateszkan« és »antiszemitizmuson« egész a czelgédi verekedésig. És ez a csudálatos pályafutás is csak lassan ránthatta le a lepelt ennek az embernek érzületéről, gonoszságáról és szellemi ürességéről. Csak lassan, csak nehezen sikerült ez, mert mindig akadtak, a függetlenségi párt kebeléből, kik ennek az embernek a működését nemcsak pártolták és védtek, de testükkel, sőt szellemük és erkölcsi értékük egész erejével fedezték. Midőn Verhovay azon a ponton volt, hogy szellemi, illetve újságírói működésétől, izgatásaitól örökre megszabaduljon a magyar politika és társadalom, ott állottak mellette és támogatták épen azok, kiket ma már, dacára minden szellemi tehetségeiknek és kifogástalan jellemüknek, dacára műveltségük és komolyságuknak, a Verhovayval való érintkezés büne utcai botrányhősökké avatott.

Elhiszszük, hogy Verhovay volt védelmezőit és fen-

tartóit akkor a legtisztább szándék, a leghazafiasabb önzetlenség vezette. Nem is ez volt hibájuk. Hibájuk, bűnük az volt, hogy midőn már ismerhették Verhovayt, midőn már kénytelenek voltak látni, hogy hogyan fordul el tőle mindenki, ők akkor nem akarták elhinni, hogy ez az ember erkölcsi halott, a kinek utjából kitér a tisztesség, hanem ők még jónak látták az akciózt — most már el lenne, — úgy folytatni, hogy nem számoltak arra a durvaságra és szemtelenségre, a mely a botrányhajhászoknak egyedüli, de hatásos fegyvere. Ez volt bűnük, e bűnükkel vetették el a szelet, a mely most már a társadalmat háborgató viharrá növekedett, a mely vihar bizony nem válogathat abban, hogy az utcai botrányokból fölkaivart sarat hova és kire csapja le.

Nem a közerkölcsök lazulása oka a legutóbbi botrányoknak; mindig akadt és akadni fog csőcselék, a mely a legveszélyesebb durvaság után a legszívesebben indul és örül, ha botrányt okozhat; azért még nem szabad a közerkölcsöket lazulással vádolni. Hanem oka az, hogy midőn már közveszélyesnek ismerték fel az individuumot, még akkor is engedték garázdálkodni, még akkor is összekulcsolt kezekkel nézték az aknamunkát, a helyett, hogy gondoskodtak volna az ártalmatlanná tételre való fegyverek szerzésére. Ez a bűne azoknak, kiket az utóbbi hét botrányai oly közéről érintettek.

Csak az a sajnos, hogy szenved alatta a társadalom is. Az utóbbi évek története úgy is folytonosan izgatottságban tartotta a kedélyeket, a fölhevült szenvedély mindig hajlandó az extravaganciákra. És ha ez a társadalom azt látja, hogy a botrányokkal eddig köztisztelőben álló egyének vannak közvetlen érintkezésben; hogy ezek a botrányok az elkerülhetlen sarat arra a nagy politikai pártra is rávetik, mely Magyarország regenerációját tűzte ki céljául; hogy ezek a botrányok ezt a pártot is egészen elterelik arról az utról, a melyen való tántoríthatlan haladásra mindennap esküszik: ez kettős veszedelem. Ezt fájlaljuk, társadalmunk és politikai életünk érdekében, de — végig tekintve az eseményeken, a fájdalom kifejezését mégis azzal kell befejeznünk:

Tu l'as voulu, George Dandin! Magad csináltad ezt önmagadnak, függetlenségi párt! H.

Választási mozgalmak.

Alább közöljük azokat a tudósításokat, melyeket az ország különböző vidékeiről vettünk és a melyek együtvéve hű képét nyujtják a választási mozgalom élénkségének és ama politikai és társadalmi elveknek, melyek e választások alatt érvényesülni fognak.

Egy terézvárosi választó a következőket írja

TÁRCZA.

A honfoglalástól a szabolcsi zsinatig.

(890 - 1092.)

— Dr. Kohn Sámuel budapesti rabbi legújabbán megjelent munkájából. —

A magyarok 890 körül¹⁾ jöttek be mostani hazájukba, velök együtt, a saját véreik, kivált pedig a hozzájuk csatlakozott kozárok közt, zsidóhitűek is. Ez állítást, melyet az előbbi fejezetben a magyarok régibb történetének lefolyásával, s így csak közvetett bizonyítékokkal igazolhattunk, igazán meglepő módon megerősíti mindjárt az első adat, mely egyenesen és határozottan szól zsidókról Magyarországon. Hogy ez adat fontosságát és jelentőségét kellőképen méltathassuk, előbb pontosan meg kell vizsgálnunk.

A kozárországbeli zsidó birodalom hire utazók és távol keletről, Choraszánból és Konstantinápolyból jövő követségek által egész Spanyolországig eljutott III. Abdarráhmán udvarába, Kordovába, hol a tudományokban s az államügyek vitelében egyaránt kitűnő zsidó férfiú, Chászdaí ben Jiczchá ibn-Sáprút, 940 óta kiváló szerepet játszott. A buzgó zsidót, ki, mint az egykoru költő magasztalja, »lelkét népének szentelte, melyet szívébe fogadott,« sokat foglalkoztatta e rá nézve fölőtte örvendetes, meglepő hír. Most már minden módon azon volt, hogy a zsidóhitű kozár fejedelemmel, kinek népét

az eltűnt tiz zsidó törzs egyikének tartotta, valahogy összeköttetésbe lépjen. Több erre czélzó nagy költséggel járó kísérlete, a Spanyol- és Kozárország közti roppant távolság s az akkori közlekedés kezdetleges viszonyai miatt, meghiusult. Végre 953-ban egy horvát követség érkezett Kordovába, melynek két zsidó tagja is volt: Már-Saul és Már-József. »Ezek« — azt írja Chászdaí — »szorultságom hallatára vigasztaltak, mondván: Add ide nekünk leveledet; mi átadjuk a horvátok királyának, és ő a te kedvedért leveledet el fogja küldeni az izraelitákhoz, kik a magyarok (Hungrin) országban laknak, ezek aztán tovább fogják küldeni Oroszországba s onnét (Nagy-) Bolgárországba, míg leveled óhajtasod szerint oda érkezik, a hová szántad.«

Chászdaínak a kozár »királyhoz« intézet e levele, melyben az idézett sorok előfordulnak, és melynek hitelességét mai napság az egész tudományos világ és vele együtt hazaitörténetíróink is elismerik, 955 körül kelt;²⁾ de a horvát követség, mely Chászdaínak a magyar zsidók közvetítését felajánlotta, már 953-ban megérkezett Kordovába. E követségnek két zsidó tagja pedig nem épen akkor értesülhetett arról, hogy Magyarországon zsidók vannak, midőn hazulról elutazott. Már-Saul és Már-József »a Hungrin országában élő izraeliták«-ról úgy beszélnek, hogy nyilvánvalóképp nem valami ujdonat új, hanem köztudomású, régibb dolgot mondanak el. A magyar zsidóknak még legtávolabb összeköttetéseit is, — még pedig, mint látni

¹⁾ Tör énetíróink a magyarok beköltözése idejére nézve eltérő nézeteket vallanak; a 890. évet mint kerek számot vettem föl.

²⁾ Chászdaí levelét, valamint Józsefnek, a zsidóhitű kozár khágnak héber nyelven fogalmazott válaszát a hozzátartozó adatokkal s magyarázatokkal, fordításban, közöltem Héber kutforrások, stb. 10-48 l. A fentebbi idézetet l. u. o. 18. l.

nekünk: Tekintetes szerkesztőség Busbach Péter, Beretvás Endre és Eötvös Károly. E három férfit emlegetik választó-kerületünkben. Busbach, a Terézváros jelenlegi képviselője, nem rendelkezik többé a népszerűség ama fokával, hogy a választó polgárság lelkesüljen iránta. Hibája az, hogy a Benkert-klikk protegálja és hogy ő viszont mindent elkövet, hogy a klikknek kedveskedjék, hogy rabszolgája legyen ez intoleráns és reakziós kupak-tanács szeszélyeinek. Busbach hajlamánál fogva konzervatív politikus ugyan, de soha sem engedte volna magát elragadni amaz arámlattól, mely Istóczy felé sodorja, ha lett volna bátorsága a Benkert-klubban uralkodó szellem alól magát kivonni. Ezt ő nem tette; ellenkezőleg: parlamenti működésének egyedüli zsinormértéke gyanánt azt a famózus klubot tekinté, minden egyéb tényezőt tekinteten kívül hagyván és most megfizeti annak az árát. Elveszté népszerűségét és ezzel kapcsolatosan a kilátást, hogy újra megválasztassék. Mert bármennyire hatalmas is a nevezett klikk, a terézvárosi választó polgárok nagy többsége a döntő, nem pedig egyesek erőszakoskodó korteskedése. Ha Busbach azon az ösvényen halad, melyet a szabadság, egyenlőség és testvériség elvei kijelölnek, akkor a Terézváros nem fordult volna el eddigi képviselőjétől. Miután azonban ő jobbnak találta azt az irányt követni, mely a szabadelvű politikának diskreditálására vezet, állása, mennyire fogja vinni az ő kedves elvtársaival.

K.

Zsolnáról írják ápril 9. kelettel: Kerületünket eddig Cselkó Ignác szabadelvű párti képviselte. Cselkó fiatal ember, a ki most legelőször lett megválasztva, de magatartása a parlamentben felmerült különböző kérdésekkel szemben, bizonyítja, hogy képviselőnk azt a bizalmat megérdemelte, melylyel iránta viseltettünk. A husvéti ünnepek alatt, ugy hallom, beszámolóját fogja tartani, a midőn a választó polgárok ujonnan kijelölik. Megemlítem, hogy itt az antiszemitizmus is kezd mozogni és hogy már emlegetik annak a nevét, aki Istóczy firmája alatt szeretné magát a magyar képviselőházba csempészni. Ez az antiszemita azonban nem lesz számbavehető ellenfél, már egyinőségénél fogva sem, mert tudják itt és a vidéken, hogy csak azért antiszemitaskodik az a bizonyos ur, mert a komoly politikához annyit sem ért ő kelme, mint a hajdu a harangöntéshez. Azokhoz tartozik, kiknek szavai csak a csap-

fogjuk, jól — ismerték. Chászdái levele tehát határozottan említ oly zsidókat, kik Magyarországon majdnem közvetlenül a honfoglalás után éltek és a tőlük messze eső kozárokkal érintkezésben voltak.

Ezek pedig miféle zsidók lehettek? S a horvát zsidó követekben hogyan támadhatott az az gondolat, hogy Chászdái levelét épen a magyar zsidók közvetítése által juttassák a kozár khágán kezébe, még pedig oly roppant kerülő uton: Kordovából Horvátországba, s onnét Magyarországon, Oroszországon s Nagy-Bolgárországon át egész a Volga torkolatáig. S honnét tudhatták és hogyan teheték föl azt, hogy a magyar zsidók Oroszországgal és Nagy-Bolgárországgal, s azon az uton, mely e két országon keresztül vezet, a kozárokkal is közlekednek? S Chászdái levele ezen az uton tényleg el is jutott a kozár khágánhoz, kinek érdekes héber válasz-levele szintén reánk maradt. Tehát a horvátok jól voltak értesülve, és a magyar zsidóknak csakugyan módjukban volt a kozárokkal valahogy közlekedniök. Mindez világosan arra mutat, hogy itt nem azokról a zsidókról lehet szó, a kiket a honfoglaló magyarok már itt találtak, hanem olyanokról, a kik a magyarokkal együtt jöttek ide a kozárok tözsomszédságából.

A szomszéd horvát zsidók csakis ezekről, a magyarok, illetve a kozárok közt levő zsidóhitűekről mondhatták vagy legalább gondolhatták, hogy köztük meg a távol lakó kozárok közt némi összeköttetés van. Csakis így magyarázható ama tény, hogy Chászdáinak, ki már régóta hiába iparkodott a zsidóhitű kozárokkal érintkezésbe jutni és ki, diplomáciai befolyása s pénzbeli áldozatai dacára, a Kozárországhoz sokkal közelebb eső Konstantinápoly

székekben tudnak némi hatást előidézni; komoly és józan társaságban pedig egyszerűen nevetséges szájhősökké törpülnek.

T—n.

*

A enyingi kerületből e sorokat vesszük: Daczára annak, hogy eddigi képviselőnk, Magyar János, minden tekintetben megfelelt ama bizalomnak, melyet a szabadelvű párt itteni hívei benne helyeztek, a kortesek nyugtalan hada mégis másokra is veti szemét. Némelyek Eötvös Károly urat kívánnák kandidálni és mások ismét egy harmadikat is emlegetnek. Én, ki Eötvös Károlynak nagy tisztelője vagyok, nem mulaszthatom el e kiváló férfit arra figyelmeztetni, hogy Magyar János szeretett képviselőnknek itt nagy pártja és sok őszinte híve van, kik, ha kell, mindent fognak elkövetni, hogy ismét megválasztassék az, ki kötelességét oly hiven teljesíté Eötvös Károly, aki minden izében szabadelvű, ne lépjen fel szabadelvű ellen, mert az ilyen mérkőzés a haza szent ügyének csak ártalmára lehet. Eötvös neve, tehetsége és politikai multja elég garancia arra, hogy győzni fog olyan jelölt ellen is, aki igazi ellenfele. Ő hivatva van megküzdeni a reakció és az antiszemitizmus képviselőivel nem pedig olyan férfakkal, kik szabadelvűség dolgában a tűzpróbát már kiállották.

*

Nagy-Kanisza, ápril hó 10 Igen tisztelt szerkesztő ur! Nagy választási küzdelem előestéjén állunk. Eddig két képviselőjelölt körül csoportosul az itteni választó közönség. A szabadelvű párt hívei Falk Miksát jelölték ki és nagy lelkesedéssel néznek a választási harcz elé. Falk Miksa neve olyan nagy varázsszal hatott a választópolgárookra, hogy azok, kik azelőtt a függetlenségi párthoz tartoztak, sőt mint e párt kortesei Unger Alajos, kerületünk jelenlegi képviselőjének oszlopai voltak, kevés kivétellel mind csatlakoztak azon zászlóhoz, mely Falk Miksa jelöltségét hirdeti. A mérsékelt ellenzéki választók Inkey urat szemelték ki Falk ellenjelöltjéül. Inkey nagy befolyásnak örvend e kerületben, de politikailag nem nyom sokat. Itt az általános nézet, hogy a nagy-kanisza i kerületet olyan férfiaknak kell képviselni, aki nagy politikai súlyánál fogva a város érdekeit minden tekintetben képviselni hivatva van és a ki ama szellemi és hatalmi eszközök mindegyikével rendelkezik, melyekkel városunk virágzóvá tétele kiviv-

utján sem birt levelet juttatni a khágánhoz,³⁾ végre épen a Magyarországon lakó zsidók közvetítése által sikerült czélt érnie. Csakis a magyarokkal együtt beköltözött ezen zsidóhitűekre mutat maga az ut, melyen e magyar zsidók, a horvát követek szerint, Chászdái levelét Kozárországba fogják juttatni: Magyarországból Oroszországba, onnét Bolgárországba s onnét végre Kozárországba. Ez ugyanis visszafelé ugyanaz az ut, melyen a magyarok a kozároktól az új hazába eljutottak, mely utat tehát »a Hungrin országában élő izraeliták« azért ismerték s használtak, mivel maguk is jártak már rajta. *)

Figyelembe veendő végre az a körülmény is, hogy a horvát követség zsidó tagjai nem azt mondják Chászdáinak, hogy levelét ők fogják átadni a magyar zsidóknak, hanem hogy a horvát királynak fogják adni ki Chászdái kedveért »el fogja küldeni az izraelitákhoz, kik a Hungrin országában élnek.« Tehát maguk a horvát zsidók nem voltak összeköttetésben a szóban forgó magyar zsidókkal, hanem csak királyuk; ettől várják, hogy a levelet a magyar zsidóknak meg fogja küldeni. Már ez is arra mutat, hogy itt nem olyan zsidókról van szó, kik már a magyarok bejövetele előtt az országban laktak. Mert ezekkel a horvát zsidók bizonyára már régóta érintkeztek és most is érintkezhetnek volna; de a nem rég érkezett zsidóhitű magyarokkal, illetőleg kozárokkal, már teljesen ismeretlen

³⁾ I. h. u. o. 17—18 l.

⁴⁾ A mi azt a máig is vitás kérdést illeti, vajjon a magyarok Oroszországon s a Kárpátokon át vagy az Al-Duna mellett Oláhországon, vagy pedig Erdélyen át jöttek-e be: arra nézve Chászdái levelének e tudósítása az első nézet helyességét bizonyítja. A magyarokkal jött zsidóhitű kozárok ugyanazon az uton küldik a levelet Kozárországba, amelyen kevéssel azelőtt onnét Magyarországra jöttek.

ható. Ez az általános óhaj biztosítja Falknak képviselőül való megválasztását, mert nincs senki, még az ellen-táborban sem, a ki Falknak buzgóságát és lankadhatatlan akaraterejét kétségbe vonná, sőt mindenki meg van győződve, hogy ő a tett embere, akit általános hazafiai érzések mellett a hála érzete is vezérel. Azt hiszem, hogy a mérsékelt ellenzéki választók is később hozzánk csatlakoznak, főleg, ha megvalósul az, amit tegnap beszéltek, hogy t. i. Inkey ur más kerületben szándékozik szembeszállni a kormány politikai küldöttjével. E hirt, bár valószínűtlen, itt mégis regisztrálnom kellett, annak tanúságaként, hogy a mérsékelt ellenzéki politikusok ügye nem áll legfényesebben, mert ha biztos vagy csak biztos kilátásuk volna a győzelemre, akkor az efféle hírek még csak felszínre sem kerülnének. Egy fővárosi lapnak az a közleménye, hogy a függetlenségi párt szintén fog jelöltet felállítani, eddigi információm szerint teljesen légből kapott. F.

*

Ó n o d y Géza ellen H a j d ú - N á n á s o n Soós Gábor mérsékelt függetlenségi párti és György Endre kormány párti fog fellépni. Soós Gábor igen tekintélyes hajdu-nánási polgár, a ki egyszer e várost már képviselte; György Endre pedig a kormánypárt egyik legjelesebb tagja, kinek szabadelvűségéhez a kétség árnyéka sem fér.

Zsidók a bíróság előtt.

Azt mondják, hogy a zsidók sajátságos faji jellege a bíróságok előtt a tárgyalási teremben is érvényesül és egészen különböző más halandó magatartásától. Van valami a dologban, nem tagadom. Mint fővárosi ügyvéd gyakran van alkalmam tapasztalni, hogy az a sajátságos jelleg, mely főleg az alsóbb osztályú zsidóknál nyilvánul, nem annyira faji mint osztály jelleg. Vannak a lakosságnak olyan rétegei, melyeket a demokratizmus szelleme oly kevésbé hatott át, hogy még mai nap is azt hiszik, hogy a bíróság olyan forum, a hol az ember élete, szabadsága, vagyona és becsülete fölött önkényesen, mindenfelelősség és ellenőrzés nélkül csupán az egyéni hajlamok szerint ítélni lehetnek.

A pestvidéki törvényszéknél például akárhányszor fordult elő az eset, hogy a köznéphez tartozó panaszosok tárgyalás után a sorompók elé állottak, hogy »alá-

nyelvük miatt sem közlekedhettek, és velük tán még meg sem ismerkedtek. Minthogy pedig épen ezekre kellett gondolniok, királyukra utalnak, kinek módjában lesz a zsidóhitű szomszéd jövevényekkel érintkeznie, első sorban pedig a köztük levő előkelőkkel s törzsfőkkel, a kiktől elvárható, hogy a horvát király közbenjárására a levelet el fogják juttatni Kozárországba. A magyarok ugyanis egész a X. század közepéig, tehát épen addig az ideig, mikor a horvát követség Kordovába indult, az új hazából »ügynököket szoktak küldözni keletre szakadt rokonaikhoz, hogy felőlök tudakozódjanak.« *) S valószínűleg egy ilyen ügynök vitte magával Chászdái levelét is, mely sok kézen mehetett keresztül, míg a kozár khágán kezébe jutott, kinek egy Jakob ben Eliézer nevezetű Németországból való zsidó végre átadta. *)

A horvát zsidó követek magát a tényt, hogy Magyarországon zsidók vannak, kik a zsidóhitű kozárokkal Orosz- s Nagy-Bolgárország útján közlekednek, a horvát udvarnál tudhatták meg valahogy. De miután alig tehető fel, hogy a horvát kormányköröknek a honfoglalás után nem sok idővel, a magyar zsidókról, összeköttetéseikről s ezek útjáról-módjáról biztos tudomásuk volt volna, maguknak a horvát zsidóknak pedig, mint láttuk, nem volt módjukban ezekkel a magyar zsidókkal közvetlenül közlekedniök: e tekintetben egy más, igen közel eső felte-

*) Szabó Károly, i. h. 35. l.

*) Kohn i. h. 28. l.

zatosan megkérdezzék a nagyságos törvényurakat, mennyit kell nekik fizetni a fáradságért?« S mikor »a nagyságos törvényurak« ilyenkor jóakarátú mosolylyal azt válaszolták, hogy a felektől díj nem jár, akkor látni kell a jámbor paraszt hosszúra nyuló bámész arcját. Hogyne bámuljon, mikor most talán legelőször tapasztalta, hogy az »urak« ingyen tettek érte valamit?!

Valamint a parasztot, úgy a zsidót is arra tanították a tapasztalatok, hogy ingyen nincs igazság. Ha zsidónak pere volt az urral, természetesen az urnak volt igaza, valaminthogy a paraszt is elmehetett Pontiusból Pilatusig jogainak orvoslást keresni, ha e jogokat az ur megsértette. Ez a törvénykezési praxis évszázadokon át divatozott Magyarországon és divik részben még most is. Még mindig vannak köztünk kiváltsággal bíró egyének, kik bármit cselekedjenek is, mindig tudunk kibúvót találni részükre, természetesen a szigorú törvényesség ürügye alatt. S ez a különbség. Előbb egyszerűen meg se hallgatták a zsidót és a parasztot; ma meghallgatják őket, sőt nyájaskodnak is velük, de aztán egyet rántanak a paragrafuson, melyet annyiféleképen lehet forgatni, a hány betüből áll — és a zsidó vagy a paraszt mehet a merre lát.

Ilyen körülmények közt természetesnek találom, hogy a közönség nagy része nem tud szabadulni ama gondolattól, hogy a bíróságok ítéletei egyéni rokon, és ellenszenvre vezethetők vissza.

Jelen voltam tárgyalásokon, a hol zsidó vádlott volt, és olyan esetenél is, a midőn zsidó volt a panaszos és nem zsidó ült a vádlottak padján. Mi történik ekkor?

Egy esetet idézek, abból ítélni aztán az olvasó

A budapesti fenytő törvényszék előtt történt, tehát olyan helyen, a hol a bíróság legcsekélyebb ténye is a nyilvánosság őrszeme előtt megy végbe és a mely bíróság az igazságügyminiszterium és a felsőbb forumok székhelyén bizonyos tekintetben feszélyezve kellene, hogy legyen. És e mintabíróságnál megeshetett, hogy az elnöklő bíró a végtárgyaláson egy vádlott zsidónőtől csupa »hecczből« azt kérdezte, vajjon eleget tett-e katonakötelezettségének?

Mire a szerencsétlen nő zavarában azt válaszolá: Igenis, kérem alássan a nagyságos urat, mikor fiatalabb voltam.

Vagy akadt egyszer zsidó tanu, aki fedetlen fővel esküdni nem akart, mert, ugymond — a zsidó ilyen

vés kínálkozik, melynek kiinduló pontja, még ha maga a feltevés helytelen volna is, szintén azokra a zsidóhitűekre utal, kik a honfoglaló magyarok közt éltek.

Chászdái ugyanis a kozár khágánhoz intézett levelében egyebek között ezt írja: »A horvátok országából való két férfi, Már-Saul és Már-József, a ki fogadta, hogy levelemet uram királyomhoz juttatja, ezt is beszélte nekem: Vagy hat évvel ezelőtt jött mihozzánk egy vak izraelita, bölcs ember, kinek neve Már-Ámrám. *) Ez azt mondotta, hogy ő Kozárországból való, uram királyomnak házában volt, asztalánál evett és nála tiszteletben részesült. — A midőn ezt hallám, követeket küldöttem utána, hogy hozzám vezessék, ám ezek már nem találták őt.« *)

Ki az akkori zsidók szellemi életét ismeri, vagy csak Chászdái levelét elolvassa, az elképzelheti, mily feltűnést okozhatott a horvát zsidók közt ez a vak Már-Ámrám, a ki zsidó királyról és zsidó birodalomról beszélt nekik. Hisz igazoltnak mutatta vallásos bensőséggel áll »szent könyvük szava: »A kormánypálcza nem veszend ki Jehúdából,« *) és hogy a zsidóknak, »a kiktől« — mint Chászdái írja — »távozott az uralom felsége, és kiknek

*) A tulajdonnevek előtt gyakrabban előforduló »Már« az új héberben tiszteletozom, kaldeus és szíriai nyelven sajátkép: úr, mester.

*) Kohn i. h. 20. l.

*) Mó z. I. k. 49. 10.

szent cselekményt csak fedett fővel végezhet. A bírónök először alaposan kiszidta a »jordánját« és midőn bírótársai figyelmeztetik, hogy ez nem járja, visszavonul, hogy kevéssel később ismét megjelenjen az emelvényen és kihirdessen következő határozatot: »A budapesti kir. törvényszék X. Y. héber izraelitának megeskertési ügyében azt határozta, hogy hát tegye fel azt a rongyos sapkát arra a koszos fejére.«

Ha zsidó vádlott felebbezett, akkor rendesen azt szokta mondani, hogy le akar alkudni; ha bele nyugodott, akkor meg a bűnösség tudatából eredő gyávaságnak nevezte a nem felebbezést.

Igaz, hogy a budapesti fenytő törvényszék már megszabadult e birájától és hogy jelenleg modern szellem uralkodik a Fortunában, de ez nem garancia arra nézve, hogy vidéken nem leledzenek-e abban a bűnben, melyet fent jeleztem.

Nekem mult héten egy vidéki törvényszéknél volt tárgyalásom. (A helységet nem nevezem meg, mert nem akarok vádaskodni. hanem javítani és erre nézve elegendő, ha azok megértének, a kikre célzok.) Zsidó felek állottak szemben nemzsidó felekkel, vagyis: zsidó panaszos, nemzsidó vádlottal. A tanuk keresztények voltak, kik a panaszos állításait erősíték meg, szóval terhelőleg vallottak a vádlottra nézve.

Az elnök, daczára annak, hogy a terhelő tanuk kifogástalan jelleműek és feddhetlen előéletű emberek voltak, a törvényes figyelmeztetésen kívül minden egyes tanuhoz azt a kérdést intézte, hogy nem lett-e megvásárolva a zsidótól?

Ha a zsidó mindenütt elfogultsággal, gyűlölettel találkozik, akkor ne csodálkozzunk, mikor jogainak védelmére kivételes eszközökhöz kénytelen nyulni. Az ekkép megfélemlített zsidó, a kinek jóhiszeműsége minden indok nélkül kétségbe vonatik, könnyen szánja el magát a hivatalnokok megvesztegetésére, csak hogy bántódása ne legyen. mert a szerencsétlen még a legigazságosabb ügyben sem bizhat, sőt ki van téve az esély szeszélyének még akkor is, ha egy egész vármegyét hívhat tanukép igazainak bizonyítására.

Az a jelszó: a zsidónak fizetni muszáj, szülte azt a szokást melyről az antiszemitizmus azt hazudja, hogy »faji jelleg.«

Ki ne ismerné annak a bizonyos szolgabírónak a rendeletét, a ki, midőn pénzét a ferblin elveszté, hajdu-

ját maga elé czitalta, s azt kérdé tőle: Pista — te, van e zsidó a kóterben.

— Nincs, esedezem alássan a Nagyságos urnak.

— No hát még az éjjel legyen.

Erre a ferbliző társaság tovább játszott vele, mert tudták, hogy a szolgabírónak még az éjjel lesz pénze. —

Vannak zsidók, kik vesztegetnek, igaz, de a vesztegetés nem »faji jelleg«, hanem kinövése ama visszás helyzetnek, melybe a társadalom a zsidót belekergeti.

Dr. G,

Élczlapirodalomunk.

Az Egyenlőség mult számában elmondottam néze- teimet egyes nagy lapok aberrációjáról, engedje meg t. szerkesztő úr, hogy most folytatásképen szemlét tartva a kisebb lapok fölött s itt első tekintetre a figyelmet lekötik az ugynevezett élczlapok, melyek mint szellemi csemegék arra hivatvák, hogy a komoly sajtó nehezen emészthető táplálékai után egy kis üdülést nyujtsanak a léleknek. És hát sajnos, a magyar élczlapirodalomról szólva minden tulaj- zás nélkül azt mondhatjuk, hogy olyan a szó legnemesebb értelmében nincs is. Mert ha a józanul derült világnézet, a minden szenvedélytől ment magvas humort csak egy lapban, a Borsszem Jankóban találunk, akkor lehetlenség specziális magyar élczlap-irodalomról, mint léte zőről szólni. Sokszor kételkedni kezdek, vajjon a Bolond Istók és Üstökös egyáltalában élczlapok-e avagy csak ezen czégér alatt kibocsátott személyeskedő pasquilleok és izgató röpiratok? Személyes ellenszenv és kenyér- irigység képezik e kettőben a rugót, mely nem szellemes gondolatokat, hanem ügyetlen ferdítéseket ad, nem pedig javítani akaró juvenalisi gúnyt. Jellemzően hallottam vala- kitől ezen eljárást nem élczelésnek, de »nyelvtölgetés- nek« nevezni, a mi fölött nevet ugyan a tömeg, a mi azonban művelt emberek tetszését sohasem nyeri meg. Sem a Bolond Istóknak, sem az Üstökösnek nem sikerül a magyar élcz valódi csarnokát, a B. Jankót megkö- zelíteni.

Az a legszomorítóbb, hogy oly író, mint Bartók, a ki a Petőfi és Kisfaludy-társaság tagja és az ifjabb nemzedék egyik kiváló lirikusa, a ki verseiben örökké szeretetről zeng, hogy, ismétlem ily férfiu lapjában a legfanatiku- sabb gyűlöletet hirdeti. Valóban megdöbbenő, ha meg- gondoljuk, hogy az utóbbi években a B. Istók milyen szellemi tápot talált olvasói elé. Ez minden volt, csak

számára a sanyaruság és büntetés napjainak hosszú sora jött,« valahol »még van birodalmuk.«¹⁰⁾

Hogy a meglepő örömhír a lehető leggyorsabban elterjedt a horvát zsidók minden rétegében, az bizonyos, s így igen valószínű, hogy a horvát zsidó követek épen ettől a Már-Ámrától — ki hat évvel azelőtt Horvátországban időzött — vették ama tudósításokat, melyeknek alapján Chászdáinak a Magyarországon élő zsidókat úgy ajánlottak, hogy ők legbiztosabban eljuttatják levelét a kozár khágánhoz, és egyszermind az utat is megjelöl- hették. Mert annyi minden esetre bizonyosnak tekinthető, hogy ez a Már-Ámrám ez időtájt csak a szomszéd Ma- gyarországból vetődhetett valahogy Horvátországba. Mi- dőn ugyanis azt beszélte, hogy ő Kozárországból való, ott a zsidóhitű khágán házában volt és asztalánál evett, tehát a kozárokról és khágánjukról sok részletet tudott elmondani: vagy igazat mondott, vagy hazudott. Ha igaz- mondó és akár mint született kozár, akár mint a kozá- rokhoz bevándorolt idegen tudósok egyike, csakugyan »Kozárországból való volt«: akkor az e korbéli közleke- dési és politikai viszonyoknál fogva csak Magyarorszá- gból kerülhetett Horvátországba. Ha pedig csaló volt, a ki azt, a mit a zsidóhitű kozárokról s khágánjukról va- lahól hallott, úgy adta elő, mint saját élményét: akkor az idevágó híreket és ismereteket szintén csak Magyar- országon gyűjthette. Szóval: az a zsidó, a ki horvát hit- feleinek, vagy ötven évvel a honfoglalás után, Kozáror-

szágról és a kozárok zsidóhitű khágánjáról részletesen beszélt, vagy a magyarokhoz csatlakozott kozárok, il- letve utódaik közül való volt, vagy pedig más száрма- zású zsidó, a ki ezektől a kozároktól vette ama híreket, a melyeket saját tapasztalatai s élményei gyanánt beszélt el a horvátoknak. Minden esetre azonban élő tanubizony- ságnak tekintendő arra nézve, hogy a magyarokkal együtt zsidó vallású kozárok is jöttek az országba.

Hogy a honfoglaló magyarok közt aránylag szép számmal voltak zsidóhitűek: ezt nyilván hirdeti magának a magyar zsi- dók történetének első két százada is, még pedig határozottab- ban, mint a régi magyaroknak a kozárokkal való szoros kap- csolata, és hangosabban, mint Chászdái levelének idézett ada- tai. Mert a vezérek korában oly szembetűnő mély nyomok- kat hagytak hátra e zsidóhitűek, hogy e korszakban a magyar zsidók történetének ők adták meg sajátos jel- legét, és hogy befolyásuk még a következő korszakban is, több meglepő jelenségben, világosan felismerhető. Mel- lettük a benszülött zsidók, kik a legyőzött népek közt már régebben éltek az országban, alárendelt állásuknál, tán csekélyebb számuknál fogva is, úgy eltűnnek, hogy alig tudunk róluk egyebet, mint azt, hogy léteztek. A honfoglalástól ugyanis egész a kereszténység végleges diadalmáig oly zsidókkal találkozunk, a kik a magyarok minden jogát, szabadságát élvezték, s tőlük semmiben sem különböztek.

¹⁰⁾ Kohn i. h. 12 és 17. l.

élcz nem; hanem ellenkezőleg; a legigazságtalanabb kritikája a társadalom eseményeinek. Ennek oka pedig semmi egyébben nem keresendő, mint a szerkesztő urak gyenge élczelő vénájában. Már-már meghalóban volt a B. Istók és Ústökös, mikor őket új életre ébresztette a zsidóügy. Ez volt szerencsájük, mert mi kell egyéb egy élczes újságba, mint néhány vuklis lengyel zsidó, egy sereg görbe orr a legképtelenebb torzképeken és hozzá szöveg gyanánt lehetetlen zsidó magyarjargon.

Ezekkel az eszközökkel persze könnyen lehet élczlapot szerkeszteni. Hanem iszen majd megunja a publikum ezt az élczelődést nem sokára, és akkor át fogja látni, hogy az eféle »vicczek« inkább szánalmat érdemeltek.

Amicus.

Önvédelem.

Az állam jólétének és boldogságának előmozdítása jórésztben a benne uralkodó szabadság-, egyenlőség- és testvériségtől függ. Boldog ott a lakosság a legalsóbb osztálytól a legfelsőbbig, hol e három tényező egyformán és együttesen oszthatja áldásait. Hogy minő jólétet szül már magában véve az is, ha egy államban szabadság honol, szükségtelen fejtegetnünk, eléggé bizonyítja azt a nagy ütközetek és forradalmak története, mely elég világosan tanítja, hogy az emberiség nagy harczainak czélja egyenesen a szabadság kivívása volt.

Ma már elértük, hogy felválthatván a harcz véres lobogóját a béke zászlajával, nem kell többé véres karddal kezünkben szabadságért küzdeni. Szabadok vagyunk mindnyájan, de nem élvezhetjük e szabadságot, mert hiányzik az éltető eleme: az egyenlőség és a testvériség.

Vagy talán egyenlőségnek nevezem azt, mikor a XIX-dik században ott állunk, hogy tollal felfegyverkezve kell egy felekezettnek — a zsidóságnak — védelmezni magát az antiszemita folytonos támadásai ellen. S ha legalább állításaiknak lenne alapja, ne oly dolgokkal támadnák a zsidóságot, mint a husvéti keresztény vérvétel. Ilyen támadásokkal szemben legjobb úgy cselekedni, mint egy derék, öreg, debreczeni zsidópolgár tett a minap: összehunczutolta az antiszemita lapokat s 5000 frtot ígért annak, ki bebizonyítja, hogy a zsidónak vér kell.

Vádoltak már azzal is, hogy nem vagyunk magyarok, német a nyelvünk s tudja Isten minő az érzelmünk. Mit tettünk? Megmagyarosítottuk a nevünket s ma már a zsidó fiatalság jó része ott áll, hogy egy batkát sem tud németül. Vádoltak továbbá azzal, hogy a hivatalokból kiszorítjuk a keresztényeket. Nos hát átolvashatják hazánkban a fő- vagy alispánok sőt szolgabírók névcorait, ugyan hány zsidót találnak közöttük? A képviselőházban is csak öt zsidó van, holott helyes arányszerint 19-nek kellene lenni. No de köszönjétek meg zsidók ezt is.

De nemcsak a képviselőházban találkozunk ezzel az aránytalansággal, a közhivatalnoki pályán meg plane alig van zsidó és mégis folyton hangoztatják az antiszemita bujtogatók, hogy a zsidók így meg amugy özönlik el a közhivatalnoki pályákat.

Ha a zsidó tanulmányait végezvén, az életbe lép, láthatja keserves csalódását, láthatja, hogy a kitértnek vélt karok mennyire össze vannak kulcsolva, kezdheti újra a küzdelmet, melynek se vége, se hossza.

Barátaim már több ízben kérdezték tőlem, hogy hol az eredete az antiszemitzmusnak? Gondolkoztam is rajta sokáig, míg végre a véletlen segített rajtam. Az utcán sétálván, midőn egy gyereket látok dajkája mellett menni, a gyerek meglátott valamit, elszaladt dajkájától; ez csak hivta, de a gyerek nem akart visszajönni, míg végre a dajka így fenyegeti: »Jöjjön elő, angyalom, mert mindjárt elviszi a zsidó«. Bezzeg volt futás, azonnal mellette termett a gyerek. Ez bár elég jelentéktelennek látszik, de én ebben találok az antiszemitzmus szülő okát.

A bujtogató csak fejleszti az antiszemitzmust, de nem szüli, a szikra már a gyermekben van, mely vele együtt nagyobbodik, míg a férfiban már kisebb-nagyobb fokban kifejlődött s csak alkalomra vár, hogy kitörjön s ha ez alkalom megjön, azonnal akad vezér, ki körül csoportosulnak, hogy aztán így szervezkedve üzenjenek nyílt harczot a zsidóságnak.

L. D.

Vogt Károly a zsidókról.

Vogt Károly, a híres természettudós, aki az emberi nem természetének egyik leghivatottabb ismerője és magyarázója, egyik utolsó művében, többek közt a zsidókról is szólván, e felekezetről ekként nyilatkozik:

„Sok utazásomon, melyeket tudományos buvárlatok czéljából tettem, sok embert és népet ismertem meg és a zsidó népességet mindenütt a legjobbnak és legerkölcösebbnek találtam. A zsidó nép munkás, tanulékony és tudnivágyó, takarékos, némelykor fősvény, de emellett jótékony. A zsidók az ember iránti erőszakoskodásokra kevésbé hajlandók és az iszákosság szenvedélyének nem hódolnak. Szemére vetik a zsidónak, hogy alázatos, üzleti dolgokban ravasz. Egyébként a zsidóknak, miként az igen művelt népeknek, kitünő tulajdonságaik és türehető hibáik vannak.

Ha Európát csak zsidók lakták és kormányozták, akkor az sajtáságos szép világrész volna. Háboruk többé nem volnának, mindenkit az erkölcsi érzelm hatna át, a háboru nem vonná el az emberek millióit a mindennemű hasznos munkától, az államadóságok és adók csökkennének. A tanulékonyok magának mindenütt tért hódítana, művészetek és tudományok magas virágzásnak indulnának. A személy elleni támadások kevésbé fordulnának elő és a tulajdonelleni vétkek ritkán nyilatkoznának oly erőszakosan. A gazdagság a takarékosággal egybekötött szabályos munka hatása alatt szerfölött növekednék és nagyszerű jótékonyt gyakorolna. A korai és gyakori házasságok majdnem általánosan tiszteletben tartatnának, és ennek következtében az erkölcstelenségek száma fogyna. Ezen körülmény egybekötve a zsidó étkezési törvényekkel, melyek az egészségtan szabályainak egészen megfelelnek, nagyban hozzájárulna ahhoz, hogy a népesség egészségessé és széppé váljék. A születések gyakoriak lennének, a közép élettartam hosszabb. Ily módon a népesség gyarapodnék. Hanem ezen szép európai világrész ezen szép és boldog népességgel csak akkor tarthatná fenn magát, ha más világrészek harczias népeikkel nem léteznének, mert különben a harczias népek könnyen leigázhatják, megtörhetik és kifoszthatják a zsidókat és minél gazdagabbak ezek, annál hamarabb zsákmányolnák ki őket. Vad állatok ellen épen csak vad állatok harcolhatnak, de művelt és erkölcsös emberek csak nehezen állják ki a harczot a vadság és durvaság ellen. Azon népek, a melyek a zsidókat rosszaknak tartják, azt mondják, hogy ezen rosszaság a vallásból folyik. A zsidó vallás, mondják ők — Istent boszuvágyónak tüneti fel, a ki az atya jogtalanságáért a késő nemzedéket is megbünteti, aki csak egy népet szemel ki magának és a többi népeket kebeléből kizárja. Ezen hitük miatt a zsidóknak más népek iránt boszu- és harczvágyónak kellene lenniök. De a keresztény vallás nyájasság, jótékonyt és alázatosságtól van áthatva. Istent itt jónak és szánakozónak ábrázolják, ki valamennyi embert mint gyermekét a származás különbsége nélkül egyaránt szereti. A katholika vallásban nyájasság és alázatosság a tulzásig ajánltatik. Legalább azt állítják a katholikus zsidóel'enségek. Ezen állítás szerint a keresztényeknek nagyon alázatosak és engedelmeseknek, a zsidóknak ellenben gögösöknek, erőszakosoknak és harczosoknak kellene lenniök.

De hát valóban így áll-e dolog? Vagy nem-e épen ellenkezőleg? Mi keresztények vagyunk erőszakosak, míg a zsidók alázatosak. Felhozzák ugyan, hogy a zsidók azért alázatosak, visszavonultak, takarékosak és csak hozzátartozóikhoz ragaszkodók, mivel hosszú idő óta üldözettek. De sok keresztény népet szintén üldöztek és különféle módon elnyomtak, de ezek erőszakoskodásuktól mindenek daczára nem mondtak le.

Mert gög és alázatosság nem a vallásban, hanem a vérben rejlik. A zsidó törzs egyike a legrégebbeknek, mely más törzsekkel sohasem vegyült. A régi nem-zsidó népek a háborut szerették, míg a zsidók mindig a béke barátjai valának. A keresztény népek ősi barbár tulajdonságaikról nem szokhatnak el. A zsidók már évezredek óta tudományos és erkölcsös népet képeztek, míg a keresztények miveltsége csak három évszázad előtt vette kezdetét. Az elődök szokásairól, a rablás és erőszakoskodásról, a keresztények még mostan se képesek lemondani. Európa déli részeiben még ma léteznek népek, melyekben egy emberölés semmi lelki furdalást nem okoz, mint például a bochesek és montenegróiaknál. A mi művelt államainkban még kétszáz év előtt megégették az eretnekeket és még száz év előtt a boszorkányokat. Még

a tizenhatszadik században a nemesek nem szégyellették parasztjaikat sajátkezüleg megütni. Századunk elején egy embert csekély lopás miatt felakasztották és az emberirtó háboruk még mindig folynak.

A keresztény még mindig nem vetheti el szülőitől öröklött barbár tulajdonságait. A barbárságnak egyszer ki kell törni, hát a zsidó ellen tör ki. Valamit kell megrohanni, de mert e pillanatban nincs háboru, és mert a barbárságot a testben elfojtani nem lehet, hát a zsidónak kell lakolnia! S ime mondják: »üsd a zsidót!«

Azt kiáltják: a zsidók uralkodnak a kereskedelmet és a pénzpiacot! Biz, ez nagyon lehetséges és valószínű is, de nem hiba. Arról is panaszkodnak, hogy a legtöbb ügyvéd és orvos zsidó. Hát az is bűn, ha a zsidó inkább lesz művelt ügyvéddé mint nyers kővágóvá? Végre panaszkodnak, hogy a nép minden vagyona lassankint a zsidók kezébe kerül! Ez is valószínű, mert a zsidók nem isznak, több pénzt nem költenek, mint a mennyijök van, takarítanak, erkölcsös családi életet élnek és fáradhatlanul munkálkodnak. Tegyük mi is így, és mi is gazdagok leszünk.«

HIREK.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük f. é. április elején lejárt, lapunk 13-dik számához postautalványokat mellékelünk azzal a kérelemmel, hogy megrendeléseiket megújítani sziveskedjenek.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. Széchenyi-utca 10 sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

— A mérsékelt ellenzék e héten kiáltványt bocsátott ki Magyarországra választóihoz. Ez a második kiáltvány rövid pár hét alatt. Az elsőt a függetlenségi párt adta ki és most a mérsékelt ellenzék tette közzé párnyilatkozatát. A függetlenségi párt manifesztumáról annak idején elmondtuk nézetünket, és úgy hisszük, hogy nem volt túlzás, midőn »az álcázott antiszemitizmus« hipokrizisének elneveztük. A mérsékelt ellenzék programja az antiszemitizmust diplomáciai simasággal kerülgeti és csak annyit árul el, hogy a lelkiismereti szabadság és a jogegyenlőség híve. Ez a kijelentés nem kelthet valami nagy bizalmat, főleg ha meggondoljuk, hogy a mérsékelt ellenzékhez utóbbi időben milyen elemek csatlakoztak. Hiszen az antiszemiták is azt hirdetik, hogy ők a jogegyenlőség és lelkiismereti szabadság hívei. Az efféle nagyhangzú kijelentések csak azt bizonyítják, hogy elveket hirdetni és elvek mellett harcolni két különböző dolog.

— **Antiszemita képviselőjelöltek.** Már huszan vannak. És van kilátás többre is. Iszen ezek a derék hazafiak úgy teremnek, mint a gomba. A ki pénzét kártyán elveszté és csak adósságesinálásból él, a kinek sem tehetsége, sem munkakedve nincsen, aki soha sem tanult és sohase dolgozott, akit egyébre használni nem lehet, az felesap antiszemita képviselőjelöltnek — mert ilyen mindenki lehet. Hogy mennyien jutnak a parlamentbe ezek közt a politikusok közt, azt körülbelül már előre meg lehet tudni, mert sok függ a kormány magatartásától. Ha a kormány elég ezélyes lesz izgatások és bujtogatások megakadályozására, ha el van szánva arra, hogy példásan megbünteti azokat, kik a szegény nép jóhiszeműségével visszaélnék és a közönséget félrevezetik: akkor alig fog bejutni a képviselőházba egy is azok közt, kik antiszemitizmust hirdetnek; ha azonban a kormány gyöngye lesz és elnéző, akkor nagy veszedelemnek néz elébe az államrend és az ország békéje.

Székesfehérvártt »A keresztény nép ujsága« címmel jelenik meg egy új hetilap, mely a mutatványszámokban kiadott programjában kijelenti, hogy csak »keresztény szerető által engedni magát vezéreltetni« és hogy

a kicsinyes faj és nemzetiségi izgatást félreteszik.« Ezt a kijelentést a nevezett lap második oldalán olvassuk. A nyolczadikon pedig — úgy látszik — már megfelekezett a második oldalon tett ígéretéről és antiszemita jelvényekről és a zsidók birtokvásárlásáról ujságot. Nekünk ennél fogva nem marad egyéb hátra, mint az említett lapot akként ismertetni a közönséggel, hogy az egy olyan lap, mely a második oldalon minden jót és szépet ígér, de a nyolczadikon már antiszemitáskodik.

— **A budapesti izr. kéz- és földművelést terjesztő egyesület,** melynek feladata zsidó árva fiukból magyar kéz- és földműveseket nevelni, szerdán este növendékei számára husvéti ünnepélyt rendezett. Megható látványt nyújtott az a 200, ujdonatuj ruhába öltözött árva fiu, kik mindeneket ez együletnek köszönik. Nagyszámu közönség vett részt az ünnepélyen. Egy magyar alkalmi ének eléneklésevel vette kezdetét az ünnepély. Azután dr. Kohán hitszónok lelkes magyar beszédet intézett az árva fiukhoz, melyben hazaszeretetre, kitartásra és szorgalomra buzdította őket. Jelen volt Wahrman képviselő és elnök is, aki szép magyar beszédet intézett a fiukhoz, mire egy növendék magyar beszédben megható módon adott az egyület iránti hálájának kifejezést. Egy magyar ének eléneklése fejezte be az ünnepélyt, mely után a fiuk dusan megvendégeltettek.

— **Az Anker élet- és járadék biztosító társaság** e hó 5-én tartá meg 25-ik évi rendes közgyűlését gr. Zichy Ödön elnöke alatt. Elnök megnyitó beszédében visszapillantást vett a társulat 25 évi működésére. Vonatkozik ama üdvözlő átirata, melyben az osztrák-magyar biztosító intézetek az Ankernek 25 éves jubileuma alkalmával elismerésüket fejezték ki. Eme átiratban felsoroltatnak a nehézségek, melyekkel a társulatnak alapításakor az életbiztosítási eszme meghonosításáért küzdeni kellett, s elismerőleg lesz kiemelve, hogy az igazgatóság fáradhatlan szorgalmának és kitartásának érdeme, hogy az életbiztosítás nálunk gyökeret vert, s hogy a társulat üdvös működése alatt oly eredményeket ért el, melyek által az Anker méltón a legnagyobb életbiztosítási intézetekhez sorolható. — A Bodart igazgató által felolvasott jelentésből kitűnik, hogy az Ankernek 25 évi működése alatt 258 millió frtnyi életbiztosítások és 145 ezer frt járadék biztosítások kötettek. Kifizetett ezen idő alatt 38 $\frac{1}{2}$ millió frt, a befolyt díjak 53 $\frac{1}{2}$ millió frtot tettek. A lefolyt év üzleteredményére nézve megjegyezzük, miszerint 1883-ban 14.889.427 frt erejéig nyújtattak be új ajánlatok, 23 év óta a legnagyobb eredmény, melyet a társulat felmutathat. Halálózások, tőke biztosítások esedékessége stb. folytán 7.609.163 frt biztosítás szűnt meg, úgy hogy a tiszta szaporodás 4.673.361 forintot tesz. A biztosítási állomány 1883-ik év végével 74580 szerződésben 133.418.808 forint biztosított tőkét és 42339 frt évjáradékot tesz. A bevételek általános emelkedést, a kiadások csökkenést mutatnak. A díjbevételel 3.170.053 frt volt, halálesetekért 738.042 forint fizetett. A díjtartalékok 899.440 frttal emelkedtek s 10.611.352 frtot tesznek. A túlélési csoportok vagyona 19.575.595 frt. A nyereséggel halálesetekre biztosítottak az évi díj 25%-kát kaptak osztalékul, ezen osztály nyeresége egyenlege 429.225 frt 50 kr. A választmány ajánlata folytán a 322.742 frt üzleti nyereségből 32.742 frt új számlára iratik, 65.000 frt külön tartalékba helyeztetik, miáltal ez 265.000 frtra emelkedik, 50.000 frt a tartalék tőke gyarapítására fordítatik, mely ez által 395.475 frtra növekszik, a részvényesek 250 frt osztalékban részesítettnek.

Szerkesztői üzenetek.

R. M. urnak Fonyód. Köszönettel vettük.

F. S. urnak Nyíres. Kérünk mielőbb körülményesebb leírást, mert az eddigiekben nem igen tudtunk eligazodni.

K. Zs. urnak Sajó-Szt.-Peter. Köszönjük a figyelmeztetést. Readben van.

L. urnak Debreczen. Kérünk minél több levelet.

Cs. P. urnak Nagyvarad. Tisza Kálmán kandidációjáról ír cikkét nem használhatjuk.

Rimaszombat. Két példányban. A neveket, ha kívánja, levélben tudatják.

F. G. urnak Szeged. E lapok szerkesztője múlt héten több napig a fővárostól távol volt, s így levelét későn vette.]

